

BESLUT

2022-05-23 Dnr: 22/00205

SAKEN

Morgonstudion, SVT1, 2022-01-21, inslag om demonstrationer mot vaccinpass; fråga om opartiskhet och saklighet

BESLUT

Inslaget frias. Det strider inte mot kraven på opartiskhet och saklighet.

INSLAGET

Inslaget handlade om ideologierna bakom de demonstrationer mot vaccinpass som skulle hållas på flera platser i Sverige dagen efter sändningen av inslaget. Två rörelser, A och B, namngavs i inslaget. Bland annat följande sades av två programledare och en journalist från stiftelsen och tidskriften Expo (NN).

Pgl 1 – Det är en grupp som kallar sig [A] som ligger bakom de här protesterna. (Pgl 2) – Och de uppger att över 17 000 har anmält sitt intresse för att delta vid de här demonstrationerna. Men var står de egentligen [...] ideologiskt? Nu hälsar vi välkommen hit till studion NN [...] som har granskat den här rörelsen. Vad är det för demonstrationer som väntar då imorgon, vad är det exakt som de demonstrerar emot? (NN) – Det här är en demonstration som, vars paroll handlar om "Nej till vaccinpass", men det är en del av en mycket större rörelse. Det kommer vara demonstrationer även i Göteborg och runt om i stora delar av världen. Och precis som i Sverige så är det så att även i andra länder så organiseras det här av grupper som egentligen har varit emot alla delar av restriktionerna, som är motståndare till att delvis till att ta vaccin, och som är en form av konspirationsteoretisk antivaccinmotståndare, som under pandemin har fått luft under vingarna, helt enkelt. (Pgl1) – Men, det är ju inte bara konspirationsteoretiker som är på plats där utan... (NN) – Verkligen inte. (Pgl 1) – andra också, eller hur? (NN) – Alltså det [...]. Å ena sidan, så kan vi nog förvänta oss, även om det inte är så att alla de där som anmält sig kommer, så kan vi nog förvänta oss att här kommer det gå vanligt folk. Folk som av olika skäl tycker att vaccinpass är fel, eller etiskt problematiskt, eller vad det nu skulle kunna vara. Det kommer också vara så att den här [A] och den här delar av den här konspirationsteoretiska miljön har liksom krokat arm med extremhögern, som även dem nu har hittat liksom en fråga i pandemipolitiken att positionera sig i. Så att här flyter den här konspirationsteoretiska miljön och extremhögern samman.

Därefter frågade en av programledarna NN om vad en annan rörelse, B, som organiserat en tidigare demonstration, hade gemensamt med rörelsen A. NN sa

bland annat att den konspirationsteoretiska miljön, likt den högerextrema, bestod av olika aktörer med olika profiler. Vidare uppgav NN att B växte fram efter 11-september-attacken, och att varje ny traumatisk händelse brukar föda en ny konspirationsteoretisk våg, och det var det man kunde se hända nu också. NN sa att konspirationsteoretiska teorier aldrig tidigare fått en så omfattande spridning.

En av programledarna uppgav att ungefär 17 procent av Sveriges befolkning som är 12 år och uppåt ännu inte var dubbelvaccinerade. Därefter sades bland annat följande.

(Pgl 2) – Det är alltså då fortfarande en ganska stor grupp som av olika skäl inte är dubbelvaccinerade och det kan ju förstås finnas många anledningar till det. Man kan vara emot vaccinpassen av många olika anledningar. Men hur många utav de här som inte tagit två doser skulle du säga sympatiserar med de här rörelserna, som [A], eller [B]? (NN) – Det vet inte jag. Men vad vi vet är att den här situationen som vi befinner oss i ger ett momentum till de här lite mer radikala konspirationsteoretiska grupperna. För vad de gör är att de säger nej till vaccinpass och det kommer finnas en massa människor som av olika skäl säger att jamen, det ställer jag upp på. Och det blir som en inkörsport till den värld som de här grupperna erbjuder. För i botten av alla resonemang de har, alla argument de har, så finns en föreställning om att det handlar i slutändan om att någon form av dold, hemlig makt försöker att kontrollera oss alla. Och vaccinpasset ja det är egentligen bara ett exempel på hundratals exempel. Så nu har man hittat en fråga att paketera sitt budskap till. Jag tror att vi kommer att få se ganska snabbt i de här talen att här kommer man att uppmanas att inte tro på media, politiker, myndigheter att nånstans bjudas in till den här alternativa världsbild, och alternativa universum som hela den här rörelsen erbjuder.

NN sa också bland annat att han trodde att pandemin gjort att fler människor hade ”klivit in i” det konspirationsteoretiska tänkandet och att det fanns stora risker med det. Dels för individen personligen, men också i form av en säkerhetsrisk för samhället, då delar av den här miljön, internationellt sett, blivit alltmer våldsam enligt NN.

Under inslaget visades en infogad elektronisk skylt med texten. ”Pandemi. Flera protestaktioner mot vaccinpass under lördagen. Ideologierna bakom demonstrationerna”.

ANMÄLNINGARNA

Anmälarna anför sammanfattningsvis följande.

- NN fick framföra sina åsikter om demonstrationen mot vaccinpass utan att någon från A fick bemöta kritiken.
- Manifestationen i Stockholm hade fått tillstånd av Polisen och hade en enda sakfråga: Nej till vaccinpass. Det var inte en fråga om vaccinet, bara om vaccinpassen. De som organiserar demonstrationerna mot vaccinpass kan inte kontrollera att alla ”har rätt åsikter”.

- NN tilläts oemotsagd ge både felaktiga och kränkande uttalanden om vilka slags personer som protesterar mot vaccinpassen. Han liknade manifestationens deltagare vid bland annat radikala konspirationsteoretiker, antivaxxare, terrorister, extremhögern, 11-september-förnekare och världsfrånvända individer utan koppling till samhällsgemenskapen. Det är under all kritik att Sveriges Television AB (SVT) lät dessa påhopp stå oemotsagda. SVT:s agerande bidrar till en ökad polarisering i samhället.
- Folk som är emot vaccinpass är inte en homogen grupp. Det enda de har gemensamt är att det är odemokratiskt att stänga ute vissa människor i samhället.
- Intervjun med NN framstod som vinklad och partisk.
- Det är anmärkningsvärt att SVT valde att intervjua en journalist från Expo som står rejält till vänster.
- En anmälare ifrågasätter varför det i inslaget inte diskuterades varför många människor är emot vaccinpasset.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

SVT anser att inslaget överensstämmer med kraven på opartiskhet och saklighet och anför sammanfattningsvis följande.

Expo är en religiöst och partipolitiskt obunden stiftelse som bland annat arbetar med journalistisk granskning av extremhögern. Stiftelsen publicerar nyheter på expo.se samt ger årligen ut fyra nummer av tidskriften Expo. Stiftelsen har under det senaste året gjort flera granskningar av grupper som bland annat A och arbetat med att kartlägga kopplingar mellan A och extremhögern.

Inför demonstrationerna mot vaccinpass hade även bland annat Säpo varnat för att våldsbejakande högerextremister hade sökt sig till tidigare demonstrationer med koppling till covid-19. Polisen bekräftade efteråt till SVT att högerextrema grupper deltagit även vid den demonstration som nämdes i det nu anmälda inslaget.

Syftet med det anmälda inslaget var att ge en bakgrund till ideologierna bakom demonstrationerna, vilket framgick tydligt i rubriken. Redaktionen bjöd in en person som utifrån sin sakkunskap skulle kunna ge en fördjupande bild av ämnet. Det framgick också tydligt i inslaget att många av de som skulle delta vid demonstrationerna inte var en del av den konspirationsteoretiska miljön, utan ”vanligt folk” som av olika skäl ville protestera mot införandet av vaccinpass.

Det nu anmälda inslaget var en del av SVT:s pågående rapportering om demonstrationerna. SVT har intervjuat talespersoner för A gällande varför de hade anordnat demonstrationerna vid flera andra tillfällen, exempelvis i *Rapport* kl. 19.30 samma dag som det nu anmälda inslaget sändes och i inslag som publicerades på

svt.se samma dag. Redaktionen bedömde inte att det i inslaget riktades den typ av kritik mot en klart utpekad part som krävde ett bemötande i anslutning till inslaget.

Den medverkande journalisten från stiftelsen Expo som intervjuades utifrån sin sakkunskap, var en extern medverkande som har en vidsträckt yttrandefrihet enligt nämndens praxis.

AKTUELL BESTÄMMELSE

SVT ska utöva sändningsrätten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i televisionen (13 § i sändningstillståndet).

Kraven på opartiskhet och saklighet tillämpas enligt granskningsnämndens praxis i princip fullt ut på programledare, reportrar och andra som genom sin ställning i ett program kan uppfattas som företrädare för programföretaget. Med hänsyn till den vidsträckta yttrandefriheten kan kraven ställas lägre i fråga om intervjuade, debattdeltagare och andra så kallade tillfälliga medverkande. Om allvarlig kritik riktas mot en klart utpekad part ska dock den kritiserade få bemöta eller kommentera kritiken. Som regel ska detta ske i samma program eller inslag.

Av betydelse för bedömningen är också bestämmelsen om att SVT ska stimulera till debatt, kommentera och belysa händelser och skeenden samt granska myndigheter, organisationer och företag som har inflytande på beslut som rör medborgarna (8 § i sändningstillståndet). Denna skyldighet innefattar enligt nämndens praxis att ett program eller inslag kan ha en kritisk infallsvinkel utan att strida mot kravet på opartiskhet.

Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara vilseledande, till exempel genom att väsentliga uppgifter utelämnas.

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Granskningsnämnden konstaterar att utgångspunkten för inslaget var att ge en bakgrund till ideologierna bakom de aktuella demonstrationerna. Det förhållandet att inslaget baserades på en intervju med NN som utgick från den granskning som gjorts av stiftelsen Expo medför inte i sig att inslaget strider mot kraven på opartiskhet och saklighet.

Anmälare har kritiserat NN:s uppgifter om vilka som deltog på demonstrationerna mot vaccinpassen. Nämnden konstaterar att det framgick i inslaget att även ”vanligt folk” som av olika anledningar, till exempel att de anser att vaccinpassen är etiskt problematiska, skulle finnas bland demonstranterna. Vidare var NN en så kallad tillfällig medverkande för vilken kraven på opartiskhet och saklighet kan ställas

lägre än för företrädare för programföretaget. Hans uttalanden medför inte att inslaget strider mot kraven på opartiskhet och saklighet.

Flera anmälare har hänvisat till att det riktades kritik mot arrangören A och att denna kritik inte fick bemötas. Nämnden konstaterar att NN:s uttalanden, efter en inledande diskussion om arrangemanget, i allt väsentligt tog sikte på så kallade konspirationsteoretiska grupperingar i ett vidare allmänt samhällsperspektiv. Det kan därför inte anses ha riktats sådan kritik mot arrangören som motiverade ett bemötande från denne. Inslaget strider alltså inte mot kravet på opartiskhet i denna del heller.

Detta beslut har fattats av Dag Mattsson, Clas Barkman, Bo-Erik Gyberg, Erik Fichtelius och Sofia Olsson Olsén efter föredragning av Hanna Teleman.

För granskningsnämnden

Dag Mattsson

UNDERSKRIFTSSIDA

Detta dokument har undertecknats med elektroniska underskrifter:

NAMN:	Dag Edvin Bror Mattsson
IDENTIFIKATIONSTYP:	Svensk e-legitimation
IDENTIFIKATIONS-ID:	_07b9b16ccb6da3378ccac8a55ac2d09b49
DATUM & TID:	2022-05-23 00:07:44 +02:00

Certifierad av Comfact Signature
Accepterad av alla undertecknare
2022-05-23 00:07:55 +02:00
Ref: 39034SE
www.comfact.se

[Validera dokumentet](#) | [Användarvillkor](#)